

Taal, natuur

Thema / onderwerp

Taalbeschouwing voor groep 4

Betekenis

Welke betekenis heeft het thema / onderwerp voor de kinderen? Hoe leg je de relatie met de beginsituatie?

De kinderen gaan vanuit een coöperatieve werkvorm een stuk tekst lezen, samenvatten en navertellen en vragen beantwoorden. De teksten gaan over de voeding van dieren en/of over diertaal en passen in het project van de kinderboerderij.

Gegroepeerd in groepjes van 4, krijgen de leerlingen een stukje van een tekst. (ieder groepje een ander stukje). Ze lezen dit eerst zelfstandig, daarna vertellen ze het na aan een groepsgenootje en luisteren naar ditzelfde groepsgenootje. Hierna worden de groepen gewisseld, zodat er aan iedere tafel een complete tekst zit. De leerlingen vertellen ieder hun stukje tekst aan hun groepsgenootjes. Zij zijn de experts van hun gelezen stukje tekst en gaan dit zo nauwkeurig mogelijk navertellen.

Om te kijken of alle informatie goed is overgekomen stel ik de klas een aantal vragen over de tekst.

De leerlingen zijn op diverse manieren met taal bezig. Ze lezen, vatten samen en vertellen na. Ze luisteren naar anderen en moeten hier kritisch bij zijn. Ze beantwoorden mondeling vragen.

Door gebruik van deze werkvorm zijn de leerlingen op een andere manier met taal bezig en krijgen zij, door het vormen van expertgroepjes, plezier in taal.

Bedoeling

Welke bedoeling heb je met deze activiteit? Basiskennissen, brede ontwikkeling, specifieke kennis, vaardigheden en attitudes?

Kijkend naar de Tule leerlijnen, domein Nederlands en OJW, valt deze les onder;

Mondeling onderwijs

Kerdoel 1

De leerlingen leren informatie te verwerven uit gesproken taal. Ze leren tevens die informatie, mondeling of schriftelijk, gestructureerd weer te geven, met als tussendoelen voor groep 3/4:

G E B R U I K – taalaanbod

- taalaanbod is afkomstig van de leraren, van klasgenoten, van mensen buiten de school en van audiovisuele informatiebronnen zoals CD, CD-Rom, (school)radio en -tv en internet

G E B R U I K – monologen

- korte monologen, (interactief) voorgelezen teksten
- dialogen
- gesprekken in kleine groep zonder leraar
- (leer)gesprekken in kleine en grote groep met leraar

V O R M

- de langere teksten hebben zowel eenvoudige als complexe structuren, bijvoorbeeld chronologische en vraag-antwoordstructuren
- zinnen zijn niet te lang, eenvoudig, meestal enkelvoudig

A A N P A K

- met hulp van de leraar luisterstrategieën inzetten

Mondeling onderwijs

Kerdoel 2

De leerlingen leren zich naar vorm en inhoud uit te

drukken bij het geven en vragen van informatie, het uitbrengen van verslag, het geven van uitleg, het instrueren en bij het discussiëren, met als tussendoelen voor groep 3/4:

G E B R U I K

- bij het onderwerp blijven
- niet door elkaar praten

Schriftelijk onderwijs

Kerndoel 4

De leerlingen leren informatie te achterhalen in informatieve en instructieve teksten, waaronder schema's, tabellen en digitale bronnen, met als tussendoelen voor groep 3/4:

G E B R U I K - aanbod van teksten

- informatieve boekjes, korte informatieve teksten in tijdschriften, kranten

I N H O U D

- de onderwerpen van de teksten zijn dichtbij, ze gaan over het hier en nu of over nabije omgeving, nabije toekomst/verleden; de onderwerpen zijn concreet, maar soms ook abstract

A A N P A K

- onder begeleiding van de leraar inzetten van leesstrategieën

Schriftelijk onderwijs

Kerndoel 9

De leerlingen krijgen plezier in het lezen en schrijven van voor hen bestemde verhalen, gedichten en informatieve teksten, met als tussendoelen voor groep 3/4:

I N H O U D - aanbod van teksten

- informatieve boeken, serieboeken, stripboeken, verhalende boeken om zelf te lezen

I N H O U D - plezier in lezen

- plezier in voorgelezen worden, zelf lezen en zelf voorlezen
- belangstelling voor verhalende (waaronder poëzie) en informatieve teksten
- gemotiveerd om zelf te kunnen lezen
- geschreven taal zien als communicatie- en expressiemiddel waarmee je dagelijks omgaat

Taalbeschouwing, waaronder strategieën

Kerndoel 12

De leerlingen verwerven een adequate woordenschat en strategieën voor het begrijpen van voor hen onbekende woorden. Onder 'woordenschat' vallen ook begrippen die het leerlingen mogelijk maken over taal te denken en te spreken, met als tussendoelen voor groep 3/4:

I N H O U D – woordenschat

- eigen woordenschat opbouwen

I N H O U D - uitbreiding woordenschat

- de woordenschat van de kinderen breidt zich uit (kwantiteit) en de woordkennis wordt dieper (kwaliteit), ook van woorden die ze al eerder verworven hadden. Kinderen leren steeds meer betekenisaspecten van een woord kennen, kennen betekenisverschillen van woorden die op elkaar lijken, begrijpen én gebruiken woorden in nieuwe situaties.

Natuur en techniek

Kerndoel 40

De leerlingen leren in de eigen omgeving veel voorkomende planten en dieren onderscheiden en benoemen en leren hoe ze functioneren in hun leefomgeving, met als tussendoelen van groep 3/4:

V E R S C H E I D E N H E I D E N E E N H E I D

- dieren hebben verschillende kenmerken, zoals vorm, kleur, geur

I N S T A N D H O U D I N G

- mensen en dieren hebben water, voedsel en beschutting nodig

R E L A T I E M E T D E O M G E V I N G

- het voedsel van mens en dier komt van plant en/of dier
- de omgeving biedt organismen voedsel, water, licht en leefruimte

Fasering	Inhoud	Didactische werkvorm <i>Hoe leid en begeleid je?</i> <i>Wat doe jij als leerkracht?</i>	Leeractiviteit <i>Wat doet de leerling?</i>	Organisatie / bronnen <i>- Welke ruimte kies je?</i> <i>- Welke materialen en leermiddelen heb je nodig?</i> <i>- Welke groepeeringsvorm hanteer je?</i> <i>- Welke bronnen heb je geraadpleegd?</i>
Start <i>- Hoe start je de activiteit?</i> <i>- Hoe maak je jouw bedoelingen duidelijk?</i> <i>- Hoe wek je de belangstelling?</i> <i>- Hoe sluit je aan bij de beginsituatie?</i> Duur: 15-20 minuten	De leerkracht legt uit dat er eens op een andere manier gelezen gaat worden. Er is een lange tekst. Deze is in vieren gedeeld. Er worden groepjes gevormd. Ieder groepje krijgt een stuk tekst. De kinderen lezen eerst zelfstandig de tekst. Binnen het groepje gaan ze deze tekst, per duo, aan elkaar navertellen. Ze moeten dan zowel navertellen, als goed luisteren naar de ander. Elkaar wijzen op fouten of op onvolledigheden. Nadat ze hun stukje tekst zo zorgvuldig hebben voorbereid, zijn ze als het ware experts geworden, in hun stuk tekst.	Instructie	Lezen Luisteren Samenvatten	Teksten, zie bijlage Klaslokaal Groepjes van 3 of 4
Voortgang <i>- Beschrijf de inhoud.</i> <i>- Hoe houd je de belangstelling vast?</i> <i>- Hoe werk je doelgericht?</i> <i>- Hoe verwerk je de instructies?</i> <i>- Op welke manier ga je rekening houden met verschillen?</i> <i>- Denk aan extra activiteiten.</i> <i>Zie specifieke aanwijzingen vanuit de vak- / vormingsgebieden.</i> Duur: 15 minuten	De groepen worden nu gemixt, zodat er in ieder groepje een compleet verhaal zit. Beginnend bij de kinderen met het begin van het tekst, wordt nu het complete verhaal binnen het groepje verteld. Ligt het niveau van de groep hoog dan kan de leerkracht vragen of er kinderen zijn die het gehele verhaal, al dan niet met hulp, kunnen navertellen. Is dit te hoog gegrepen dan kan de leerkracht vragen stellen over de tekst.	Instructie	Samenvatten Luisteren	Hergroepering van de groepen
Einde activiteit <i>- Hoe sluit je de activiteit af?</i> <i>- Wat doe je met het geleverde werk?</i> <i>- Hoe ga je na of de doelstellingen zijn bereikt?</i> Duur: 5 minuten	Wat vonden de leerlingen ervan? Hebben ze de hele tekst begrepen, was het moeilijk om na te vertellen of juist om te luisteren? Waar zou dat aan gelegen hebben? Hebben ze iets geleerd van de teksten? Bij de nabespreking nadruk leggen op de samenwerking	Vragen stellen Reflecteren	Reflecteren	

Dierentaal

Dieren praten met elkaar.
Dat doen ze zonder woorden.
Dieren maken geluiden of bewegingen.
Ook met hun kleuren of geuren
kunnen ze iets vertellen.

Elk diersoort heeft zijn eigen taal.
De meeste dieren zijn ermee geboren.
Ze hoeven hun taal niet te leren.

Dieren zeggen elkaar wie de baas is.
Waar ze eten kunnen vinden.
Hoe de weg loopt naar hun hol.
Ze vertellen dat ze boos zijn of bang.
En dat ze elkaar aardig vinden.
Ook waarschuwen ze voor gevaar.
Zonder taal kunnen dieren niet leven.

Geluidentaal

Veel dieren praten met geluiden.

Ze piepen, fluiten, blaffen, sissen, brullen of kwaken, noem maar op.

Geluid werkt bijna overal.

Ook in het donker, onder water en op grote afstand.

Dieren met een geluidentaal kunnen goed horen.

Anders zouden ze elkaar niet verstaan.

Vogels waarschuwen elkaar met een alarm-kreet.

Dat geluid betekent: kijk uit, gevaar!

Ook andere dieren snappen dit geluid.

Misschien komt er een roofdier aan.

Konijnen die zo'n alarm-kreet horen, stampen met hun achterpoten.

Zo waarschuwen ze andere konijnen.

Lichaamstaal

Als dieren hun tanden laten zien,
zijn ze meestal kwaad.

Het betekent: ga weg of ik bijt!

Bij gevaar doen sommige dieren
of ze dood zijn.

Ze liggen dan heel slap en ademen
bijna niet meer.

Ze hopen dat de vijand niet meer naar
ze omkijkt.

Dieren die zich groot maken,
lijken sterker dan ze zijn.

Voor mij moet je uitkijken, betekent dat.

Een dier dat zich klein maakt,
houdt zijn kop en staart laag.

De oren liggen plat.

Het betekent: jij bent de baas.

Dit noemen we ook wel onderdanig.

Geurentaal en kleurentaal

Veel dieren beschermen hun gebied met poep en plas.

Een vos poept op hoge graspollen.

Voor andere vossen is zo'n drol goed te zien en te ruiken.

Ze weten precies wat de vos bedoelt: verboden toegang!

Dieren gebruiken geuren ook om elkaar te lokken.

Mannetjes lokken vrouwtjes.

Vrouwtjes lokken mannetjes.

Sommige dieren kunnen van kleur veranderen.

Kameleons en inktvissen bijvoorbeeld.

De ene kleur betekent: ik ben bang.

Met een andere kleur zeggen ze: ga weg of ik val aan!

Voedsel van dieren

Dieren moeten eten.

Net als mensen.

Zonder voedsel gaan ze dood.

Koeien een gras.

Dolfijnen zijn vis-eters.

Merels eten wormen en bessen.

Elk dier heeft zijn eigen menu.

Dieren in het wild moeten zelf voor hun eten zorgen.

Huisdieren krijgen hun eten, zonder dat ze er iets voor hoeven te doen.

Sommige dieren eten de hele dag door.

Denk maar eens aan de koe of het schaap.

Andere dieren eten maar af en toe.

Een krokodil eet maar een paar keer per week.

Planten eten

Planten, struiken en bomen zijn voedsel.

Dieren eten de blaadjes, de wortels of het schors van een boom.

En ze eten vruchten en zaadjes.

Deze dieren heten planten-eters.

Sommige vogels die zaadjes eten slikken ook wel eens een steentje in.

Die steentjes komen in hun maag en malen daar de zaadjes klein.

De woelrat eet wortels van planten, bomen of struiken.

Die kunnen daardoor dood gaan, omdat zonder wortels de planten geen water kunnen opzuigen.

Vlees eten

Uilen grijpen muizen.

Leeuwen vangen zebra's.

Duizendpoten jagen op pissebedden.

Dieren die andere dieren eten, heten vlees-eters.

Vlees-eters zijn vaak snelle beesten.

Ze achtervolgen hun prooi om die te vangen.

Zeehonden, haaien en kwallen eten vis.

Veel waterdieren zijn vis-eters.

Ook sommige vogels eten vis.

Vis-eters slikken hun prooi vaak meteen door.

Lieveheers-beestjes zijn vlees-eters.

Ze eten elke dag wel honderd luizen.

Luizen zijn insecten die sap uit planten zuigen.

Luizen zijn dus planten-eters.

Dierentaal (1)

Op wat voor een manieren kunnen dieren met elkaar praten?

Hoe leren dieren hun taal?

Wat zeggen ze tegen elkaar?

Geluidentaal (2)

Met wat voor een soort geluiden praten dieren?

Wat moeten dieren die met geluiden praten goed kunnen?

Wat vertellen deze dieren elkaar?

Lichaamstaal (3)

Geef eens wat voorbeelden van lichaamstaal?

(tanden-boos) (dood-vijand weg) (groot-sterk)

Hoe ziet een onderdanig dier eruit?

Geurentaal en kleurentaal (4)

Hoe laten dieren andere dieren weten dat een plekje van hun is?

Waar gebruiken dieren geuren voor?

Waarom veranderen sommige dieren van kleur?

Voedsel van dieren (1)

Waarom moeten dieren eten?

Zijn er verschillen tussen wat de dieren eten?

Hoe komen dieren aan hun eten?

Planten eten (2)

Wat zijn planten-eters?

Waarom slikken vogels weleens een steentje in?

Wat gebeurt er als de woelrat de wortels van een plant opeet?

Vlees eten (3)

Hoe komen vlees-eters aan hun eten?

Wat moeten ze zijn om un prooi te vangen?

Wie eten er vis? (waterdieren en vogels)

Wat zijn lieveheersbeestjes?